

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสระหว้านะเขตเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวชายแดน ผู้วิจัยได้วางแผนและการดำเนินการในการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. พื้นที่ศึกษา
2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล
3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย
 - 3.1 กลุ่มประชากรที่ศึกษา
 - 3.2 พื้นที่ศึกษา
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

พื้นที่ศึกษา

แบ่งการศึกษาออกเป็น ดังนี้

- แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระหว้านะเขต
- ข้อมูลทั่วไป และลักษณะทางกายภาพของจังหวัดสระหว้านะเขต

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่จังหวัดสระหว้านะเขตและนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อศึกษา วิเคราะห์ ให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. สภาพปัญหาและอุปสรรคของการท่องเที่ยวชายแดนกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลเมืองโกสอนพมวิหาร
2. บทบาทและแนวโน้ม รวมทั้งโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดสระหว้านะเขต วางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนสอดคล้องกับการพัฒนาจังหวัดสระหว้านะเขตในอนาคตได้
3. ศึกษาผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดหลังจากการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 2 (มุกดาหาร-สระหว้านะเขต)

วิธีการเข้าถึงข้อมูลซึ่งอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสำรวจ (Survey)

เนื่องจาก จังหวัดสระหวั่นะเขตมีสภาพและปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว ชายแดนเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะหลังจากที่มีการเปิดใช้สะพานมิตรภาพไทย - ลาว ข้ามแม่น้ำโขง แห่งที่ 2 การเติบโตทางสังคมและเศรษฐกิจจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ การเก็บรวบรวมข้อมูล จึงใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ สภาพ ปัญหา การจัดการทางกายภาพ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และ ปัจจัยพื้นฐานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั่วไปเพื่อหากลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ลักษณะของกลุ่ม ที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา โดยการมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมตามความเหมาะสม อุปกรณ์ที่ใช้ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก แบบสัมภาษณ์

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations)

โดยการเข้าร่วมกิจกรรมและการศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับ ปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษาในแง่ต่าง ๆ เช่น สภาพการท่องเที่ยว สภาพโครงสร้างพื้นฐาน สภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต อุปกรณ์ที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ กล้องถ่ายรูป สมุดบันทึก

ตัวอย่างประเด็นการสังเกตพื้นที่

1. ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์/ ชักถาม จดบันทึก สังเกต เผาคุลักษณะทางกายภาพสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อนำมาประกอบข้อมูลจากส่วนอื่นที่ได้รวบรวมมา
 - สภาพแหล่งท่องเที่ยว
 - สภาพโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม สาธารณูปโภคที่บริการการท่องเที่ยว
 - สภาพธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว
 - วิธีการดำรงชีวิตประจำวันของชุมชนในพื้นที่เทศบาลจังหวัดสระหวั่นะเขต
 - วัฒนธรรม ค่านิยม และมิตรภาพของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระหวั่นะเขต

3. การสัมภาษณ์ระดับลึก (Indepth Interview)

ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ระดับลึกประกอบการสังเกตกับผู้ให้ข้อมูลหลักในแต่ละประเด็นที่ศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่นของจังหวัด สระหวั่นะเขต และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งการท่องเที่ยว

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชน

1. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ

เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัด จำนวน 5 คน (หรือจนกว่าได้ข้อมูลอิ่มตัว)

2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

เนื่องจากมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงเลือกผู้ประกอบการธุรกิจด้านต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 5 คน (หรือจนกว่าได้ข้อมูลอิ่มตัว)

3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชน

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่ม บังเอิญ เฉพาะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรี ได้แก่ อุทยานแห่งชาติผาแดง พระธาตุอิงฮัง ชุมชนบริเวณตลาดสระบุรี และชุมชนบริเวณสะพานมิตรภาพไทย - ลาว แห่งที่ 2 จำนวน 5 คน

4. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนักท่องเที่ยว

เนื่องจากมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการเลือกโดยการเลือกสุ่ม (Accidental Random Sample) การสุ่มแบบบังเอิญ เฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดสระบุรี จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เต็มใจให้ข้อมูล (หรือจนกว่าได้ข้อมูลอิ่มตัว)

พื้นที่ศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูลในเขตจังหวัดสระบุรี รวมทั้งสถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับการเติบโตทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยมีระยะเวลาในการทำวิจัยเร่งรัด ประกอบกับผู้วิจัยยังขาดประสบการณ์ จึงควรมีการศึกษาต่อไป จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการนำเสนอข้อมูลตามประเด็นการวิจัย ดังนี้

การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินไปพร้อม ๆ กัน คือ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละครั้ง มีการจดข้อมูลอย่างละเอียดพร้อมจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ต้องการศึกษาและทำการวิเคราะห์เบื้องต้น เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลโดยพิจารณาความเพียงพอของข้อมูล ตรงตามประเด็นคำถามการวิจัย และตรวจสอบอีกครั้ง โดยใช้วิธีดังนี้

1. การตรวจสอบข้อมูลด้านวิธีวิทยา (Methodological Triangulation) เริ่มตั้งแต่ขณะเก็บข้อมูล การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ที่นำมาบันทึกรวมทั้งกิริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยายภาสต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามหลาย ๆ วิธี
2. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีสามเส้า (Investigator Triangulation) โดยนำกลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือถามซ้ำ (Reflecting) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป
3. ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นข้อมูลอุปนัย (Content Analysis, Inductive Analysis) ทำการวิเคราะห์แต่ละบุคคลในภาพรวม